

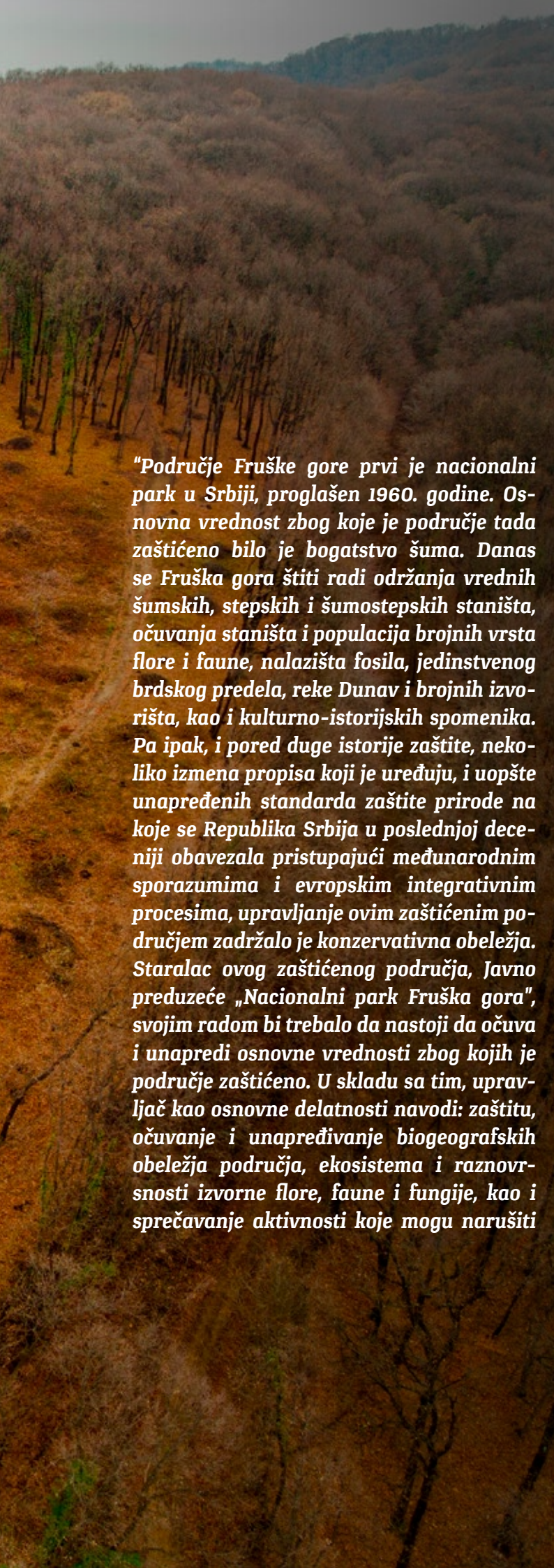

ODBRANIMO ŠUME
FRUŠKE GORE

Sadržaj

- 4** | **O Pokretu**
- 5** | **Osnovni cilj i rezultati Pokreta**
- 6** | **Dosadašnja postignuća**
- 7** | **Teme od nacionalnog značaja stavljene u fokus**
- 8** | **Način borbe - mehanizmi**
- 9** | **Zašto nam je Fruška gora vredna**
- 12** | **Uzroci negativne prakse**
- 13** | **Šta zagovaramo**
- 14** | **Pravci reforme i dobre prakse**

"Područje Fruške gore prvi je nacionalni park u Srbiji, proglašen 1960. godine. Osnovna vrednost zbog koje je područje tada zaštićeno bilo je bogatstvo šuma. Danas se Fruška gora štiti radi održanja vrednih šumskih, stepskih i šumostepskih staništa, očuvanja staništa i populacija brojnih vrsta flore i faune, nalazišta fosila, jedinstvenog brdskog predela, reke Dunav i brojnih izvorišta, kao i kulturno-istorijskih spomenika. Pa ipak, i pored duge istorije zaštite, nekoliko izmena propisa koji je uređuju, i uopšte unapređenih standarda zaštite prirode na koje se Republika Srbija u poslednjoj deceniji obavezala pristupajući međunarodnim sporazumima i evropskim integrativnim procesima, upravljanje ovim zaštićenim područjem zadržalo je konzervativna obeležja. Staralac ovog zaštićenog područja, Javno preduzeće „Nacionalni park Fruška gora“, svojim radom bi trebalo da nastoji da očuva i unapredi osnovne vrednosti zbog kojih je područje zaštićeno. U skladu sa tim, upravljač kao osnovne delatnosti navodi: zaštitu, očuvanje i unapređivanje biogeografskih obeležja područja, ekosistema i raznovrsnosti izvorne flore, faune i fungije, kao i sprečavanje aktivnosti koje mogu narušiti

osnovna obeležja i druga svojstva nacionalnog parka; naučno-istraživačku aktivnost; kulturno-obrazovnu aktivnost; prezentaciju i popularizaciju vrednosti nacionalnog parka; projektovanje i uređivanje područja, kao i sanaciju i revitalizaciju ugroženih delova nacionalnog parka. Sporedne delatnosti kojima se bavi upravljač u okviru zaštićenog područja su: uzgoj, zaštita i iskorišćavanje šuma; uzgoj divljači i organizovanje lova; ribarstvo na jezerima i ribnjacima; turističko posredovanje; prodaja raznih prehrambenih (divljač, riba, gljive, lekovito bilje, šumski plodovi...) i neprehrambenih proizvoda (građevinsko, ogrevno i celulozno drvo) i dr. Međutim, u poslednjim godinama, tokom kojih je poraslo interesovanje organizacija građanskog društva koje se bave zaštitom prirode za ovaj nacionalni park, naročito Pokreta „**Odbranim o šume Fruške Gore**“, prikupljeno je puno podataka koji govore o upravljanju ovim područjem koje, davanjem prioriteta sporednim delatnostima – prevažhodno iskorišćavanja šuma – ugrožava očuvanje prirodnih vrednosti na osnovu kojih je Fruška gora proglašena nacionalnim parkom."

Centar za istraživanje biodiverziteta,
Decembar, 2021. Novi Sad:

Studija „Novi pogledi na upravljanje
zaštićenim područjima prirode: slučaj
Nacionalnog parka Fruška gora"

O POKRETU

Priroda je globalno izuzetno ugrožena pod uticajem ljudskih aktivnosti u sistemu eksploatatorskog i konzumerističkog odnosa prema prirodi i imperativa stalnog privrednog rasta i razvoja, a modus vivendi takvog razvoja je potrošnja prirodnih resursa koji su ograničeni. Poslednjih nekoliko decenija suočavamo se sa kulminacijom uticaja čoveka na prirodu – ekološki dug svake godine nam pristiže sve ranije i tako antropocentrizam ulazi u svoj destruktivni pik.

Kad se govori o ekološkom aktivizmu, gotovo uvek se prvo pitanje odnosi na povode zbog kojih se pojavila potreba da se zaštiti priroda, a potom i pitanje kako se zajednica okupi oko iste ideje i radi na promeni i ostvarivanju zajedničkih ciljeva i vrednosti. Mi smo se okupili oko ideje da preduzmemo nešto konkretno protiv enormnih seča šuma, uništavanja šumskih ekosistema, biodiverziteta i

drugih vidova uzurpacija prirodnog dobra od javnog značaja i javnog interesa.

Pokret „Odbranimo šume Fruške gore” je nastao početkom 2019. godine kad se okupilo pet istomišljenika, velikih zaljubljenika u Frušku goru, vezanih za nju kao planinari, rekreativci, gljivari, biolozi, izviđači. Videli smo da je poslednjih nekoliko godina seča šuma postala enormna, masivna i svima vidljiva, jer su planinarske markirane staze počele da se uništavaju i zatrpavaju trupcima pod naletom savremene teške šumarske mehanizacije za efikasnu seču. Ubrzo nam je bilo jasno da je seča šuma bukvalno eksplodirala svojim intenzitetom, što nam je bila i poslednja crvena lampica nakon koje smo odlučili da se samoorganizujemo kao ekološka građanska inicijativa.

Vidljiva promena u obimu seča je počela još 2016. godine kad je Eparhija sremska Srp-

OSNOVNI CILJ I REZULTATI POKRETA

Aktivno se borimo za očuvanje prirodnih vrednosti NP Fruška gora koji je upravo zbog njih i proglašen područjem sa najvišim stepenom zaštite još 1960. godine. Fokus nam je usmeren ka borbi za očuvanje postojećih šuma koje zauzimaju 90% površine, jer su one najbitnije za očuvanje brojnih ekološko-bioloških funkcija, klimatskih, socioloških, kulturnih, zdravstvenih, estetskih...

Naš cilje je da našim aktivizmom izazovemo promenu ili doprinesemo promeni modela upravljanja zaštićenim područjima prirode, kako bi se zaustavilo komercijalno iskorišćavanje šuma i kako bi se upravljalo ekosistemske, što znači održivo i u skladu sa očuvanjem svih prirodnih vrednosti. Neodrživo je da se šume Fruške gore tretiraju kao da su privredne šume, kao prirodni resurs kojem je proizvodna svrha primarna.

Naš osnovni cilj je da svojom ekološkom borbom skrenemo pažnju javnosti i institucija na problem upravljanja i gazdovanja šumama i na taj način utičemo da se menjaju javne politike koje su se pokazale neadekvatnim za zaštićena područja prirode.

ske pravoslavne crkve ušla u svoj posed nakon završenog procesa restitucije imovine, kojom joj je vraćena skoro 1/4 područja Nacionalnog parka Fruška gora. Oni su tada započeli sa koncesionarskim gazdovanjem šumama koji je generalno najgori mogući za šume. To je mišljenje i šumarskih eksperata na osnovu iskustva u regionu, pre svega na osnovu iskustva iz Crne Gore i Slovenije. Uzgred, nasuprot koncesionarskom modelu imamo državno gazdovanje šumama preko državnih preduzeća za koje je praksa pokazala da je kao model logičnije, ima manje nedostataka i teoretski ima više potencijala da bude održivo sa aspekta brige o prirodnim dobrima i prirodnoj baštini.

Svojom borbom smo upoznali širu javnost da je Fruška gora kao prirodno dobro ugrožena, da je sistemski izložena uništavanju zbog lošeg modela upravljanja, neodgovornog rada upravljača-javnog preduzeća, prostornih uzurpacija od strane raznih investitora, koruptivnih i ilegalnih šumarskih aktivnosti.

Sa jedne strane, informisali smo i mobilisali javnost putem FB grupe koja sad ima preko 13.000 članova i FB stranice sa preko 6.000 pratilaca, a sa druge strane smo nekoliko ključnih tema stavili na sto nadležnih institucija, stručne javnosti, stručnih organizacija i velikih OCD.

DOSADAŠNJA POSTIGNUCA

6

Temu upravljanja šumama i zaštićenim područjima smo uneli u društveno-političku i ekološku javnost. Stavili smo je na sto ne samo donosilaca odluka na različitim nivoima, već i na sto stručne javnosti koja je bi-tišući u svojoj zoni komfora probleme gurala pod tepih. Sada se svi oni nalaze pod reflektorima, suočeni sa svojom odgovornošću.

Epilozi inspekcijskih nadzora po našim prijavama su desetine prekršajnih prijava prema odgovornim licima i tri privredna prestupa. Imamo i sudski epilog sa prekršajnim finansijskim kažnjavanjem. Urađena su tri držav-

na revizorska izveštaja koja su potvrdila sve naše tvrdnje o nesavesnom radu upravljača, ugroženosti i uzurpacijama u zaštićenim područjima i neodgovornom odnosu države prema zaštiti prirode i šumama.

Dalje, naša borba je navedena u odeljku Šume u „Izveštaju iz senke Koalicije 27” za 2020. godinu, koji se svake godine radi sa ciljem izveštavanja domaće javnosti i EU partnera o napredovanju Srbije u pristupnim pregovorima za ulazak u EU po poglavljima. Ovde se radi o Ekološkom poglavlju 27.

DRI o poslovanju Javnog preduzeća NPGF

DRI o upravljanju u svim nacionalnim parkovima u Srbiji sa akcentom na divljoj gradnji

DRI o pošumljavanju u celoj Srbiji sa posebnim akcentom na području AP Vojvodine koja je najmanje pošumljena regija u Evropi, zbog čega je mnogi stručnjaci zbog toga nazivaju agrarnom pustinjom.

TEME OD NACIONALNOG ZNAČAJA STAVLJENE U FOKUS

- ugroženost zaštićenih područja prirode sečama i prostornim uzurpacijama zbog čega nestaju šume i biodiverzitet,
- neodrživ model upravljanja koji je utemeljen u zakonima i drugim javnim politikama,
- nepostojanje strategije zaštite prirode na nacionalnom nivou,
- nepostojanje strategije razvoja šumarstva,
- nesavestan rad upravljača/javnih preduzeća, nepostajanje kapaciteta i kompetencija što je rezultat partijskog kadriranja i negativne selekcije,
- sistemska korupcija, trgovina uticajem, ilegalne šumarske aktivnosti kojima se ugrožava javni interes očuvanja prirodnih dobara.

NAČIN BORBE - MEHANIZMI

8

Način borbe su institucionalni rad, šumske akcije i protestna okupljanja. Svi mehanizmi borbe su neophodni kako bi se vršio pritisak na institucije i donosiocce odluka, da bi se mobilisala javnost i lokalna zajednica, a sve sa ciljem društvenog osveščivanja, pozivanja na odgovornost, sankcionisanja nelegalnih radnji i uključivanja u aktivnosti i akcije.

Koristili smo sve dostupne mehanizme institucionalne borbe jer su oni svi međusobno povezani i doprinose uspehu borbe:

- peticije i proteste
- zahteve za slobodan pristup informacijama od javnog značaja i žalbe Povereniku (preko 80 podnetih)
- inspekcijske prijave za zaštitu životne sredine, šumarsko-lovnoj, građevinskoj, urbanističkoj, rudarskoj i upravnoj in-

spekciju (preko 50 podnetih)

- prigovore i žalbe na rad inspekcije drugostepenim instancama
- žalbe upravnom inspektoratu zbog ćutanja administracije
- vanredne pravne lekove
- tužbe Upravnom sudu i Ustavnom sudu
- krivične prijave

Inspekcijske prijave su dominantan mehanizam u našoj borbi što je razumljivo, jer je bitno dokazati i argumentovati kritičke tvrdnje o negativnoj praksi gazdovanja šumama. Izabrali smo taj mehanizam jer smo iz iskustva drugih građanskih inicijativa znali da se poverenje i kredibilitet u javnosti stiće upravo preko argumentovanog dokazivanja negativne prakse i pozivanjem na odgovornost nadležnih institucija.

ZAŠTO NAM JE FRUŠKA GORA VREDNA

9

Zaštićena područja za prirodu i ljude

Vrednost zaštićenog područja ne meri se po prihodima koje ostvaruje, već po tome da li ispunjava primarne funkcije očuvanja biodiverziteta i geodiverziteta, očuvanja biološke, ekološke i sociološke funkcije i pružanja dodatnih ekosistemskih usluga i vrednosti kao što su: ublažavanje klimatskih promena, vezivanje CO₂, stabilizacija zemljišta, ublažavanje poplava i mnogih drugih vrednosti, jer samo tako se obezbeđuje blagostanje i prirode i ljudi. Situacija u Republici Srbiji je takva da se primarna uloga zaštićenih područja zanemaruje i prednost preuzimaju neodržive aktivnosti kao što su eksploatacija šuma i mineralnih resursa, masovna izgradnja, masovni turizam i uzurpacije raznih vrsta. To je dovelo do zanemarivanja zaštićenih područja i bujanja ugrožavanja prirode.

Šume su najvažnije za ublažavanje klimatske krize i očuvanje biodiverziteta

Od suštinske važnosti za zakonodavni okvir zaštite prirode i šuma je promena tretmana šuma generalno u Srbiji, a posebno u zaštićenim područjima, odnosno promena svih regulativa koje određuju kako se upravlja šumama. U Srbiji ima formalno oko 8% zaštićenih područja, a u zoni 1. stepena zaštite je nepun 1%, što znači da se samo na toj površini ne vrše komercijalne seča šuma!

Biodiverzitet Fruške gore

Floru Fruške gore čini oko 1.500 biljnih vrsta. Preko 200 biljaka ima status zaštićenih vrsta u Srbiji. Sliku ovog prirodnog dobra upotpunjuje preko 30 vrsta orhideja, od kojih međunarodni značaj ima 18 vrsta.

U bogatoj fauni ističu se zaštićene vrste nekoliko insekata. Od 13 vrsta vodozemaca i 11 vrsta gmizavaca, 14 vrsta se nalazi na Svetskoj crvenoj listi ugroženih vrsta. Najugroženiji su šareni daždevnjak (*Salamandra salamandra*) i šarka (*Vipera berus*).

Fauna ptica obuhvata 211 vrsta. Utvrđeno je da se 130 vrsta gnezdi u ovom Nacionalnom parku, što ga čini jednim od najvažnijih područja gnežđenja retkih ptica u Panonskoj niziji i Srbiji. Među prisutnim pticama se izdvajao orao krstaš (*Aquila heliaca*), najugroženija vrsta sa Svetske crvene liste. Do pre nekoliko godina Fruška gora je bila jedina tačka u Srbiji na kojoj su se nalazila aktivna gnezda ove veoma retke vrste.

Faunu sisara Fruške gore čini blizu 60 vrsta. Među njima se izdvaja zaštićena grupa slepih miševa (*Chiroptera*) i neki sitniji sisari, poput tekunice (*Spermophilus citellus*) i slepog kučeta (*Spalax leucodon*). Od krupnijih sisara se viđaju šakal (*Canis aureus*), divlja mačka (*Felis silvestris*), srna (*Capreolus capreolus*) i mnoge druge vrste.

Međunarodno prepoznate prirodne vrednosti Fruške gore

Kao međunarodno značajno područje za ptice (IBA) sa evropski značajnim populacijama pet vrsta, među kojima su dve vrste relevantne za Direktivu o pticama Evropske unije, Fruška gora je potencijalno posebno zaštićeno područje (SPA – Special

Protection Areas) prema toj direktivi. Prema Direktivi o staništima 7 staništa i populacija 30 vrsta imaju konzervacioni značaj Evropske unije (SCIs – Sites of Community Importance).

Domaća i međunarodna regulativa koja "štiti" Frušku goru

Primarni zakonski akt je Zakon o zaštiti prirode. On bi trebalo da garantuje zaštitu i očuvanje prirode, biološke, geološke i predeone raznovrsnosti kao dela životne sredine. Imajući ovo u vidu i uočene slabosti postojećeg Zakona o zaštiti prirodi, 2019. godine se pristupilo procesu izrade izmena i dopuna ovog Zakona, ali umesto posvećenog pristupa donosilaca odluka i učešća zainteresovane javnosti ceo proces je bio izrazito manjkav. Radna grupa u kojoj su bili i predstavnici nevladinih organizacija se nije sastajala godinu dana, a to eksplicitno govori o odnosu donosilaca odluka prema principu transparentnosti i pravovremenog i kvalitetnog uključivanja zainteresovanih strana, ali i odnosa prema sektoru zaštite prirode generalno. Sledi prikaz osnovne domaće i međunarodne regulative kojoj podleže zaštita Fruške gore.

Konvencije o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa tzv. Bernska konvencija (Zakon o potvrđivanju „Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori“, br. 102/2007)

Закон о заштити природе", бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010–исправка, 14/2016, 95/2018–други закон и 71/2021)

Закон о националним парковима („Службени гласник Републике Србије“, бр. 84/2015 и 95/2018–други закон)

Уредба о еколошкој мрежи ("Службени гласник Републике Србије", бр. 102/2010)

Konvencije o biološkoj raznovrsnosti (Zakon o potvrđivanju „Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori», br. 11/2001);

Evropske konvencije o predelu (Zakon o potvrđivanju «Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori», br. 4/2011 od 27.5.2011. godine);

Fruška gora je deo Emerald mreža značajnih ekoloških koridora na osnovu Bernske konvencije i kao takva je i zvanično identifikovana kao NP sa ekološkom mrežom staništa u svom neposrednom okruženju.

Od strane Medjunarodnih organizacija proglašena je za:

IBA – Međunarodno značajno područje za ptice

IPA – Međunarodno značajno područje za biljke

Natura 2000 - Fruška gora je u celini identifikovana kao područje posebne zaštite u ovom EU sistemu zaštite prirode

Evropske politike o zaštiti prirode sadržane u mreži Natura 2000. Mreža Natura 2000 je ključni instrument za zaštitu biodiverziteta u EU kako bi se osigurao dug opstanak najvrednijih vrsta i staništa u Evropi. Zasniva se na Direktivi o pticama i Direktivi o staništima. Ovaj pristupni proces po fazama vodi Zavod za zaštitu prirode Srbije i nakon prve faze okončane u novembru 2021. godine predlog sadrži 201 potencijalnu lokaciju od interesa za zajednicu i 85 područja posebne zaštite. Bitno je napomenuti da neusklađenost domaćih propisa sa zakonodavstvom Evropske unije dodatno usložnjava kompleksnost sektora zaštite prirode generalno, pa samim tim i Fruške gore. Praksa je pokazala da su sve navedene konvencije samo mrtvo slovo na papiru jer ne postoje efikasni mehanizmi kontrole i nadzora sprovođenja ni domaćih propisa, a kamoli međunarodnih.

UZROCI NEGATIVNE PRAKSE

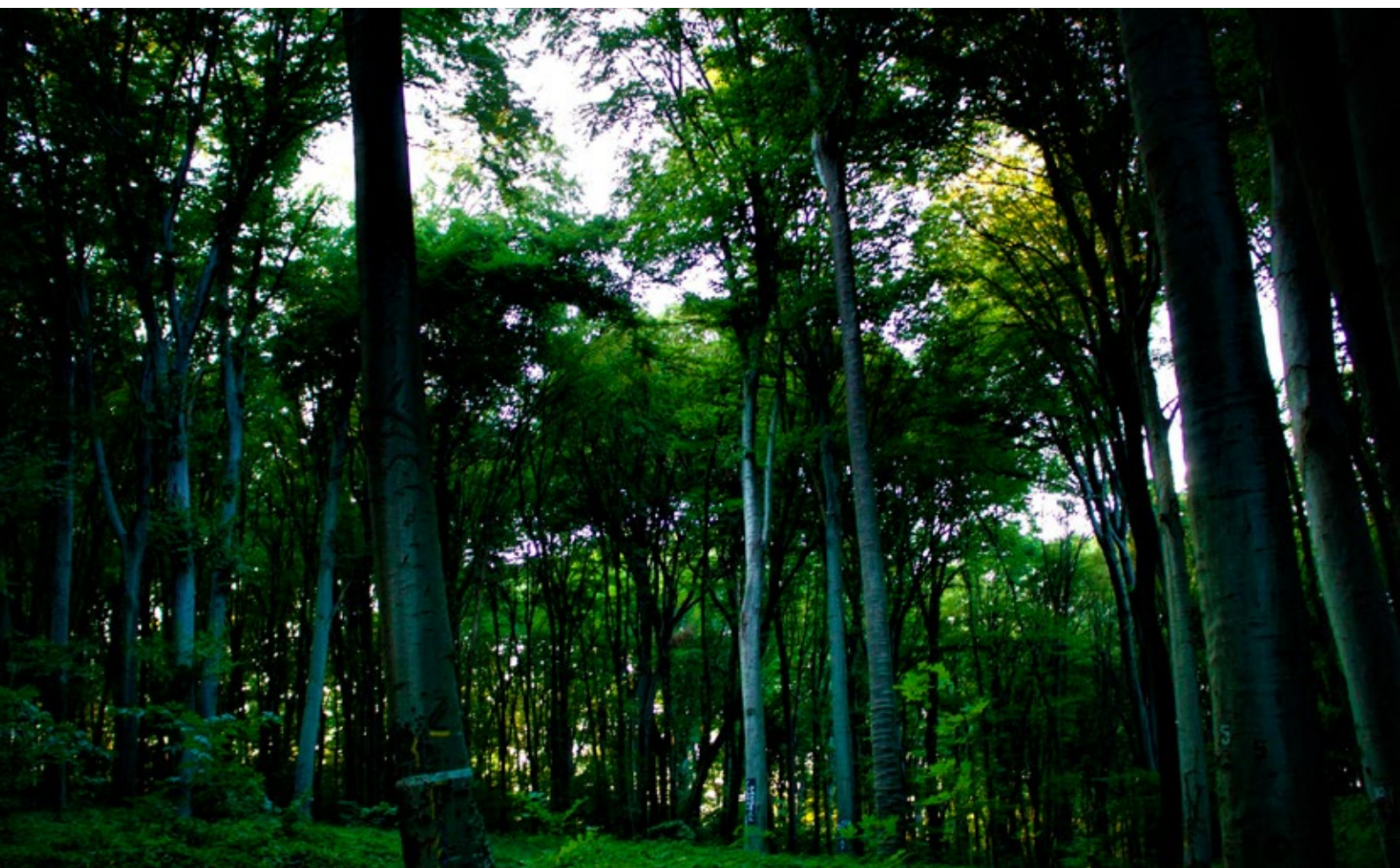
MALO KAPACITETA UPRAVLJAČA, MALO SPROVOĐENJA ZAKONA, MALO SVESTI JAVNOSTI I PUNO UGROŽAVANJA PRIRODE

Primarni uzrok je nepostojanje državne strategije zaštite prirode koja bi dala polazni impuls za građenje kapaciteta za sprovođenje zaštite prirode na svim nivoima i kod svih nadležnih subjekata. Posledice se manifestuje na sledeće načine:

1. Nepostojanje političke volje da zaštita prirode i Zakon o zaštiti prirode imaju supremacijsku poziciju u odnosu na druge zakone koji regulišu sektore šumarstva, poljoprivrede, rudarstva, izgradnje, energetike.
2. Nepostojanje političke volje da se poboljša zakonska regulativa, pre svega Zakona o zaštiti prirode u delu eksplicitnog definisanja zabranjenih aktivnosti u zaštićenim područjima i kaznene politike.
3. Slab kapacitet čuvarskih službi i nepo-

stajanje nacionalne službe čuvara prirode koja bi bila nezavisna i samostalna.

4. Odsustvo reakcije institucija na ugrožavanje prirode zbog nedostatka efikasnih mehanizama nadzora, inertnosti, klijentelizma, korupcije i trgovine uticajem, sprege donosilaca odluka i kapitala na svim niovima.
5. Nedostatak proaktivnog i nezavisnog delovanja stručnih institucija (Pokrajinski zavod za zaštitu prirode).
6. Slab kapacitet inspekcijskih službi i po pitanju ljudstva i po pitanju nezavisnosti i profesionalizma.
7. Ignorisanje i neprijateljski stav prema "nepodobnim" organizacijama civilnog društva.
8. Slaba informisanost javnosti o značaju zaštićenih područja i o adekvatnom ponašanju u prirodi (imamo masovna posećivanja zaštićenih područja motornim off-road vozilima, čamcima, letelicama).

ŠTA ZAGOVARAMO

PROFITERSKO GAZDOVANJE ŠUMAMA ILI UPRAVLJANJE DOSTOJNO PRIRODNIH VREDNOSTI ŠUMA

Zagovaramo izmenu aktuelnog, konzervativnog modela upravljanja šumama u zaštićenim područjima, koji se zasniva na komercijalnoj eksploataciji šuma. Po Zakonu o šumama imamo dve vrste šuma: privredne šume koje se gaje i eksploatišu zbog drvnog prinosa tj. ekonomske vrednosti i šume posebne namene u zaštićenim područjima ko-

jima su osnovne funkcije zaštita prirodnih vrednosti i ekosistemske funkcije (ekološke, biološke, sociološke, klimatske, protiverozione, zdravstvene, rekreativne, kulturološke, estetske). U praksi ova razlika ne postoji i mi imamo podjednaku eksploataciju šuma u zaštićenim područjima, kao i u privrednim šumama. Šume se ne seku jedino na područjima koja su u režimu 1. stepena zaštite, a to je na Fruškoj gori samo 3% površine, a u Srbiji nepun 1%.

Klimatski pametno i prirodi, ljudima i životnoj sredini blisko šumarstvo

Snažno zagovaramo ekosistemsko upravljanje šumama, savremeni forest-menadžment koji je biodiverzitetski i klimatski funkcionalan. Zato je od ključne važnosti metodologija izrade Osnova gazdovanja šumama na način da se šume ne tretiraju kao resurs za eksploataciju, već kao prirodno dobro u funkciji zaštite prirodnih vrednosti i svih onih pobrojanih funkcija. Podrazumeva se da su ograničene sanitarne seče, seče u funkciji održavanja vitalnosti šuma i održavanja šumskih staza, planinarskih staza i protivpožarnih puteva sasvim opravdane.

Snažno zagovaramo aktivno učešće naučne i stručne javnosti koja bi trebalo svojim autoritetom kompetencije da inicira ili podrži civilni sektor izradom novih dokumentacionih osnova za izmenu aktuelnih javnih politika i negativne prakse – pre svega izradom novih studija o zaštiti prirode u kojima bi šume imale dominantnu biodiverzitetsku funkciju, a ne proizvodnu.

Snažno zagovaramo višegodišnji moratorijum na seču prirodnih šuma Vojvodine, postojećih autohtonih šuma i starih šuma bez obzira da li su autohtone ili ne. Vojvodina je najmanje pošumljena regija u Evropi i od strane mnogih stručnjaka je već označena kao agrarna pustinja i crvena zona Evrope koja će biti najviše izložena dramatičnom delovanju klimatskih promena. Smatramo da je višegodišnji moratorijum neophodan dok se ne poboljša zakonska regulativa u korist zaštite prirode i postojećih šuma i dok podizanje novih šuma ne počne da se odvija u kontinuitetu i obimu od minimum 5.000 ha godišnje. U Vojvodini su sektori šumarstva i poljoprivrede u velikom konfliktu i donosioci odluka bi morali rigidnijom regulativom te konflikte da razreše u korist podizanja šuma na poljoprivrednom zemljištu. U Vojvodini bi podizanje novih šuma, vetrozaštitnih i poljozaštitnih pojaseva i šumskih fragmenata između njiva i oko naselja moralo da se sprovede kao projekat od nacionalnog značaja.

Snažno zagovaramo reforestaciju na Fruškoj gori, svih onih degradiranih površina nakon neuspešnih oplodnih seča koje su urađene u poslednjih dvadesetak godina, kao i područja površinskih kopova u Nacionalnom parku i rubnim područjima Fruške gore.

Snažno zagovaramo integralno upravljanja na celini područja Nacionalnog parka kojim bi se razrešili izazovi i konflikti nastali restitucijom 1/4 područja Eparhiji sremskoj.

PRAVCI REFORME I DOBRE PARKSE

Neophodna je promena odnosa države prema zaštićenim područjima i implementiranje integralnog ekosistemskog modela upravljanja, jer je neodrživo da upravljač i dalje bude preduzeće koje se primarno samofinansira od seče šuma što direktno ugrožava prirodne vrednosti zaštićenog područja. Takođe izuzetno je bitno da Pokrajinski zavod za zaštitu prirode preuzme proaktivnu ulogu u iniciranju svih ovih promena prema Ministarstvu zaštite životne sredine.

Bitne tačke reforme su:

- održiv model upravljanja baziran na pružanju ekosistemskih usluga
- podizanje stručnog kapaciteta upravljača
- nezavisna služba čuvara prirode na nacionalnom nivou
- efektivna saradnja sa organizacijama civilnog društva i lokalnim zajednicama
- transparentan rad menadžmenta i Saveta korisnika
- implementiranje dobrih praksi upravljanja

Neke aktivnosti i mere dobrih praksi

- fizička zaštita i očuvanje unutrašnjeg reda na zaštićenom području – saradnja čuvara prirode i policije sa građanima,
- zaštita i unapređenje biodiverziteta i drugih prirodnih vrednosti – integralne stručne i naučne aktivnosti unapređe-

- nja, praćenja i monitoringa,
- integrisanje zaštite kulturnih i prirodnih dobara kao celovite i jedinstvene baštine od nacionalnog značaja,
- unapređenje informaciono-edukativno-turističkih sadržaja od značaja za građanstvo,
- saradnja upravljača sa korisnicima prostora Nacionalnog parka sa posebnim akcentom na lokalnu zajednicu,
- unapređenje saradnje sa inostranim organizacijama i donatorima, kao i unapređenje prekogranične saradnje,
- jačanje institucionalnih kapaciteta i međusektorske saradnje.

Da bi se reforme i dobre prakse upravljača tokom procesa upravljanja zaštićenim područjem adekvatno sprovele moraju se zasnivati na principima odgovornosti, otvorenosti, participativnosti, transparentnosti, ravnopravnosti, predvidivosti i efikasnosti.

Od izuzetne je važnosti da se reformisanje sprovede uz primenu ovih principa, jer je to put da se stekne izgubljeno poverenje lokalne zajednice, zainteresovanih građana, organizacija civilnog društva i šire javnosti u celokupno preduzeće, njegov rad i legitimitet. Kako se danas sve više napušta konzervacijski pristup zaštiti prirode, od izuzetne važnosti je primena svih navedenih principa jer oni će biti i ključni parametri za valorizaciju delotvornosti upravljanja zaštićenim područjem prirode.

*Novi Sad,
Oktobar 2022.god.*

Autor teksta
Dragana Arsić

Prelom i dizajn:
Impress Solutions

Fotografije:
Goran Vučićević, naslovna i strane, 12, 16

Mina Delić, strana 4

Tina Solar, strana 6

Đorđe Milić, strane 8, 9

Dušan Tomić, strane 7, 11

Dragana Arsić 2, 3, 15

Štampa:
Impress Solutions

Tiraž:
50 komada

Novi Sad, 2022.

Podržano od strane Evropskog fonda za Balkan.
Stavovi izraženi u ovoj publikaciji su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove Evropskog fonda za Balkan.

Udruženje za zaštitu šuma - Novi Sad
www.uzzs.org.rs